



**РЕПУБЛИКА СРПСКА
ГРАД ТРЕБИЊЕ**

**ПРОТОКОЛ
О ПОСТУПАЊУ У СЛУЧАЈЕВИМА НАСИЉА У ПОРОДИЦИ
НА ПОДРУЧЈУ ГРАДА ТРЕБИЊА**

Требиње, 2023.године

САДРЖАЈ:

САДРЖАЈ:	2
УВОД	3
1. ПРАВНИ ОКВИР И ПРИНЦИПИ ДЈЕЛОВАЊА	4
1.1. Међународни правни оквир	4
1.2. Домаћи правни оквир	5
1.3. Основни принципи дјеловања	6
2. ОБАВЕЗЕ ПОТПИСНИЦА	7
2. 1. ГРАД ТРЕБИЊЕ	7
2.2. Група за координацију и сарадњу	9
3.1. ПОЛИЦИЈА	11
3.2. ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД ТРЕБИЊЕ	15
3.3. ОСНОВНИ СУД У ТРЕБИЊУ	18
3.4. ОКРУЖНО ТУЖИЛАШТВО У ТРЕБИЊУ	20
3.5. ДОМ ЗДРАВЉА ТРЕБИЊЕ	21
3.6. ВАСПИТНО - ОБРАЗОВНЕ УСТАНОВЕ	22
3.7. „ЖЕНСКИ ЦЕНТАР“ ТРЕБИЊЕ	26
4. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ	27
ПРИЛОЗИ	29

УВОД

Насиље у породици је присутно у свим земљама свијета без обзира на демократску традицију, степен образовања, културу или економску снагу. Иако се ради о глобалној појави која је присутна у свим друштвима и представља сваки облик физичког, психичког, економског или сексуалног насиља или пријетња таквим насиљем којем се излаже неки од чланова породице.

Поред чињенице да тешко погађа директне жртве насиља, које су најчешће жене, насиље у породици оставља дубоке, трајне и тешке посљедице на дјецу, која су увијек жртве, директне или индиректне. Жртве које су преживјеле насиље у породици имају вишеструке и комплексне потребе, укључујући, између осталог: здравствену заштиту, сигуран смјештај, психо-социјално савјетовање, полицијску заштиту и правну помоћ, а веома често и помоћ у економском оснаживању, становању и школовању дјете.

Одговор на насиље у породици јесте разумјети природу насиља, његове узроке и посљедице, те пружати услуге у склопу културе јачања породице, са посебним акцентом на жене и дјецу као најчешће жртве насиља у породици.

Завод за статистику Републике Српске објављује годишње извештаје о криминалитету, који садрже информације о пријављеним случајевима насиља у породици. Према подацима из Извјештаја о кретању криминалитета у Републици Српској за 2020. годину, пријављено је укупно 1.148 случајева насиља у породици, што чини 24,1% од укупног броја пријављених кривичних дјела у Републици Српској у том периоду. Од укупног броја пријављених случајева насиља у породици, 78,7% су пријавиле жене, а 21,3% мушкарци.

Подаци надлежних институција Републике Српске указују на континуирани пораст пријављивања случајева насиља у породици полицији и центрима за социјални рад.

Насиље над женама и у породици захтијева ефикасан одговор свих субјеката који се баве овом проблематиком и који су одговорни за препознавање насиља и заштиту жртава у оквиру вршења своје редовне дјелатности. Међусобно повезивање ових субјеката кроз координацију, трансфер информација, несметано пружање подршке жртвама и примјена адекватних мјера омогућава дјелотворнију заштиту и сузбијање насиља генерално и насиља у породици.

Сврха **Протокола о поступању у случајевима насиља у породици** је унапређење сарадње и поступања субјеката заштите као и других релевантних чинилаца у граду Требињу ради ефикасног остваривања и спровођења заштите жртава у сљедећим областима:

- Откривања случајева насиља у породици и према женама,
- Покретања поступака за изрицање мјера заштите и санкционисања починиоца,

- Заустављања насиља и очувања безбједности жртве,
- Правовременог поступања у складу са степеном угрожености жртве насиља,
- Уважавања и очувања достојанства и приватности жртве насиља и уважавања њихових потреба и ставова,
- Заједничког и координисаног дјеловања субјеката заштите ради обезбјеђивања доступног, ефикасног и дјелотворног система превенције и заштите свих жртава насиља у породици и других облика родно заснованог насиља,
- Подизање безбједности и снижавање нивоа стреса професионалаца и волонтера ангажованих на заштити жртава,
- Заједничког унапређења праксе, знања и вјештина које доприносе заштити жртава и сузбијању насиља у породици.

Правни основ за потписивање Протокола садржан је Закону о заштити од насиља у породици и у низу међународних правно обавезујућих докумената по основу међународних уговора о ратификацији које је Босна и Херцеговина потписала, од којих је већи број норми и стандарда интегрисан и у домаће законе који регулишу кривично-правну заштиту, равноправност полова, забрану дискриминације, социјалну заштиту, заштиту од насиља у породици, као и директно и индиректно рад органа јединица локалне самоуправе.

Први и руководећи принцип поступања свих потписника Протокола је заштита сигурности жртве заустављањем насиља и спречавањем понављања насиља, водећи рачуна о избјегавању додатне виктимизације и повређивања жртве. Поступањем са дужном пажњом и у складу са Протоколом омогућиће се повећана сигурност од насиља у породици, у кратком времену и уз мањи трошак за друштво и појединце, а дугорочно успостављени принципи треба да допринесу смањењу насиља у породици и друштву.

1. ПРАВНИ ОКВИР И ПРИНЦИПИ ДЈЕЛОВАЊА

1.1. Међународни правни оквир

Овај Протокол потврђује стандарде заштите људских права особа изложених насиљу, а утврђених у оквиру:

а) Европске конвенције о људским правима и основним слободама, која између осталог чланом 3. прописује право на слободу од мучења, нехуманог или понижавајућег третмана, а чланом 5. право на слободу и сигурност појединца док чланом 14. прописује да ће уживање права и слобода регулисаних у овој Конвенцији бити осигурано без дискриминације по било којој основи као што је пол.

б) Универзалне декларације о људским правима, која свакој особи признаје људско достојанство и подједнако уживање права и темељних слобода без обзира на пол, расу, боју коже, језик, национално поријекло, доб, класну припадност, вјерско или политичко убјеђење.

ц) Конвенције о елиминацији свих облика дискриминације жена, која између осталог садржи одредбе према којима је недопустиво присуство било каквих облика дискриминације над женама.

д) УН Декларација о елиминацији насиља над женама, која прописује акције које би држава требала да подузме у циљу елиминације насиља које се догађа у приватној сфери.

е) Резолуције Савјета Сигурности УН 1325- Жене мир и сигурност, која тражи укључивање жена на свим нивоима доношења одлука.

ф) Пекиншке декларације и платформе за акцију у оквиру које је насиље дефинисано као "било који чин родно заснованог насиља које резултира или би могло резултирати у физичкој, сексуалној или психолошкој штети и патњи жена, укључујући пријетње таквим чином, принудом или самовољним лишавањем слободе, у јавном и приватном животу".

г) Препорука Савјета Европе *Rec* (2002) 5 које указују на то да се насиље над женама дешава у свим сегментима породице и на свим нивоима друштва, те препоручују владама земаља чланица да подстичу све релевантне институције, које се баве насиљем над женама, да израде средњорочне и дугорочне акционе планове, које садрже активности за превенцију насиља и заштиту жртава.

х) Конвенције Вијећа Европе о спречавању и борби против насиља над женама и породичног насиља, која представља цјеловит правни оквир за заштиту жена од свих облика насиља, укључујући спречавање, процесуирање и елиминисање насиља над женама и породичног насиља.

1.2. Домаћи правни оквир

Закони и подзаконски акти који се примјењују у случајевима насиља у породици и који чине свеобухватни правни оквир којим се регулише област насиља у породици, односно заштита и пружање помоћи жртвама насиља у породици у Републици Српској су:

- Закон о социјалној заштити („Службени гласник Републике Српске“ бр. 37/12, 90/16, 94/19, 42/20 и 36/22);
- Породични закон Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ бр. 54/02, 41/08, 63/14 и 59/19)

- Кривични закон Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ бр. 64/17, 104/18 и 15/21);
- Закон о кривичном поступку („Службени гласник Републике Српске“ бр. 53/12, 91/17 и 66/18);
- Закон о заштити насиља у породици Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ бр. 102/12, 108/13, 82/15 и 84/19);
- Закон о здравственој заштити („Службени гласник Републике Српске 106/09 и 44/15)
- Закон о заштити и поступању са дјецом и малолјетницима у кривичном поступку („Службени гласник Републике Српске“ бр. 13/10, 61/13 и 68/20);
- Закон о заштити личних података („Службени гласник БиХ“ бр. 49/06, 76/11 и 89/11);
- Закон о социјалном становању Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ бр.54/19);
- Стратегија за сузбијање насиља у породици (2020-2024), („Службени гласник Републике Српске“ бр. 63/14);
- Закон о остваривању права на бесплатну правну помоћ („Службени гласник Републике Српске“ бр. 67/20);
- Закон о бесплатној правној помоћи („Службени гласник Републике Српске“ бр. 120/08, 83/13 и 63/14);
- Закон о равноправности полова у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ“ бр. 32/10);
- Закон о забрани од дискриминације у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ“ бр. 59/09 и 66/16);
- Општи протокол о поступању у случајевима насиља у породици у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“ бр. 104/13; 14/22); .
- Општи протокол о поступању у случају насиља, злостављања или занемаривања дјеце („Службени гласник Републике Српске“ бр. 82/13);
- Правилник о садржају евиденције и извјештаја о насиљу у породици („Службени гласник Републике Српске“ бр. 58/21);
- Правилник о начину спровођења заштите мјере - обавезан психосоцијални третман („Службени гласник републике Српске“ бр. 111/14);
- Правилник о начину и мјесту спровођења заштитне мјере обавезног лијечења зависности од алкохола и опојних дрога („Службени гласник Републике Српске“ бр. 5/15);
- Правилник о начину спровођења хитних и заштитних мјера које су у надлежности Министарства унутрашњих послова („Службени гласник Републике Српске“ бр. 70/14).

1.3. Основни принципи дјеловања

Потписници Протокола ће обезбиједити примјену одредби овог Протокола, посебно мјера заштите права жртава, без дискриминације по било ком основу, као

што је пол, род, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или неко друго мишљење, национално или друштвено поријекло, припадност националној мањини, имовина, рођење, сексуално опредјељење, родни идентитет, узраст, здравствено стање, инвалидитет, брачно стање, статус мигранта или избјеглице, или неки други статус.

Посебне мјере неопходне за спречавање и заштиту жена од родно заснованог насиља не сматрају се дискриминацијом и у складу су са уставним и правним оквиром Републике Српске и Босне и Херцеговине.

Потписнице Протокола неће учествовати у било каквом чину насиља над женама, да ће осудити чин насиља према женама у свом радном и приватном окружењу и обезбиједити да државни органи, званичници, службеници, установе и други актери који наступају у име државе поступају у складу са овом обавезом.

Потписнице Протокола ће предузети неопходне законодавне или друге мјере заштите свих жртава од даљег насиља.

Потписнице Протокола ће обезбиједити да мјере које предузимају испуњавају следеће критеријуме:

- да су засноване на разумијевању насиља над женама и насиља у породици из родне перспективе и да су усмјерене на људска права и безбједност жртве;
- да су засноване на интегрисаном приступу који узима у обзир однос између жртава, учинилаца, дјеце и њиховог ширег друштвеног окружења;
- имају за циљ избјегавање секундарне виктимизације;
- имају за циљ оснаживање и економску независност жена жртава насиља;
- да одговарају на специфичне потребе угрожених особа, укључујући и дјецу-жртве, и да су им доступне.

Пружање заштите и подршке жртвама не смије да зависи од спремности жртве да поднесе пријаву или свједочи против било ког учиниоца.

2. ОБАВЕЗЕ ПОТПИСНИЦА

2.1. ГРАД ТРЕБИЊЕ

Град Требиње одлуком надлежних органа, а у складу са нормативним оквиром за рад јединица локалне самоуправе, формира групу за координацију и сарадњу од представника свих установа, органа, институција и организација које пружају заштиту, помоћ и подршку жртвама насиља у породици (у даљем тексту: Група за

координацију), као стално радно тијело Градске управе. Рад ове групе уређен је овим Протоколом и законским прописима из области спречавања насиља у породици и другим законима који регулишу рад сваке од потписника Протокола.

Одјељење за породицу и развој села ће обезбиједити техничку и логистичку подршку за израду нормативног оквира о раду Групе за координацију (Пословник о раду и други акти) и њен даљи несметан рад у складу са дефинисаним актима, потребама, обавезама и програмом рада.

Град Требиње обавезује Групу за координацију да информисе надлежно одјељење Градске управе о свим ситуацијама насиља у породици у којима надлежни субјекти заштите идентификују висок ниво од понављања и ескалирања насиља и утврђеним мјерама управљања ризиком, укључујући и информације о мјерама заштите које је изрекао надлежни суд.

У складу са могућностима Град Требиње ће уврстити у одлуку о проширеним правима из области социјалне заштите одређене облике помоћи и заштите за жртве насиља у породици према приједлогу Групе за координацију.

Градоначелник ће задужити Групу за координацију да извјештава о стању насиља у породици на подручју града и то да најмање два пута годишње подноси извјештај надлежном одјељењу Градске управе, а једном годишње доставља извјештај на усвајање Скупштини Града Требиња. Подаци у извјештајима морају бити разврстани по полу укључујући и починиоце насиља, жртве насиља и дјецу која су изложена/свједочила насиљу. Детаљнији садржај извјештаја биће прописан Пословником о раду Групе за координацију. Градоначелник од Групе за координацију, у складу са процјеном надлежног одјељења може тражити ванредне и/или појединачне извјештаје о ситуацијама насиља са подацима о дјеловању сваког од субјеката заштите и потписника Протокола.

Ради провођења Стратегије за сузбијање насиља у породици Скупштина Града доноси акционе и оперативне планове дјеловања на превенцији, спречавању и сузбијању насиља у породици који ће бити објављени у Службеном гласнику Града и доступни на званичној веб страници Града Требиња.

Град Требиње ће остварити сарадњу са правним лицима која реализују посебну мјеру подршке привременог збрињавања жртава насиља у породици, те израдити план активности за реализацију Пројекта „Изградња Сигурне куће“ у Требињу, укључујући поступак прибављања дозвола и неопходне документације за изградњу објекта, израду приједлога правног акта којим би се дефинисали односи између власника грађевинског земљишта са објектом и будућег корисника објекта, као и све друге активности потребне за реализацију Пројекта.

Питање „Сигурне куће“ ће бити прецизирано и дефинисано Анексом Протокола и није саставни дио Протокола о поступању у случајевима насиља у породици.

Град Требиње ће на приједлог Групе за координацију и/или на основу извјештаја о стању у области насиља у породици иницирати по потреби, а најмање једном годишње састанке са другим актерима који својом надлежношћу могу допринијети превенцији, спречавању и сузбијању насиља и бољој заштити жртава.

Ти актери укључују, али не ограничавају: Завод за запошљавање, друга одјељења Градске управе, мјесне заједнице, невладине организације и удружења грађана, пословни сектор, образовну и академску заједницу и друге установе, институције и организације.

Град Требиње ће заједно са групом за координацију проводити превентивне и информативне кампање које ће грађанима упућивати поруке о насиљу у породици као озбиљном друштвеном проблему и прикључивати се међународним кампањама које су посвећене овом проблему као што су 16 дана активизма борбе против роднозаснованог насиља, седмица родне равноправности (*gender week*) и друге.

2.2. Група за координацију и сарадњу

Групу за координацију и сарадњу чине представници које именује сваки од потписника Протокола као сталне чланове групе. Сваки именовани представник мора да има и замјенског члана који присуствује састанцима, ако је члан групе спријечен.

Група за координацију има свој Пословник о раду, Правилник о чувању приватних и службених података, Етички кодекс и годишњи оперативни план рада. Група може имати и друга акта у складу са потребама стања на терену и захтјевима потписника Протокола.

Радом Групе за координацију предсједава предсједник групе који се бира у складу са Пословником. У случају његове спријечености мијењају га замјеници ако Пословником није другачије утврђено.

Група за координацију одржава редовне кварталне састанке на којима прати стање насиља у породици на подручју града. Закључци са састанака објављују се на званичној веб страници Града и доступни су јавности.

Група за координацију одржава и ванредне састанке, стручне расправе и расправе о кризним интервенцијама (управљање случајем – *case management*).

Ванредни састанци се сазивају на захтјев градоначелника или предсједника Скупштине и представника виших органа власти (Џендер центра РС, надлежних Министарстава у Влади РС или других актера од значаја за проблем насиља у породици).

Група за координацију одржава стручне расправе на захтјев потписника Протокола или надлежних локалних и ентитетских власти Републике Српске ради унапређења рада, информисања о законским измјенама и другим потребама стручног усавршавања. Стручне расправе могу да буду и дио оперативног плана рада Групе за координацију.

Група за координацију одржава расправе о кризној интервенцији у ситуацијама:

- ✓ насиља у породици у којима су изложена или нарочито погођена дјеца/дијете;
- ✓ насиља у породици са високом процјеном безбједоносног ризика;
- ✓ насиља у породици са израженим потребама за социјалном подршком и ризицима сиромаштва,
- ✓ насиља у породици са потребом хитног, кризног збрињавања које не може да буде ријешено збрињавањем у Сигурну кућу,
- ✓ насиља у породици са тешким физичким посљедицама и/или смртним исходом,
- ✓ свим ситуацијама насиља која захтијевају дугорочнију подршку у смислу социјалне, здравствене, безбједоносне и друге заштите, заштите жртава угрожених свједока и подршке током судског процеса.

Састанак Групе за координацију о кризној интервенцији може да иницира један или више потписника Протокола са кратким образложењем разлога за кризну интервенцију и приједлога мјеста и времена састанка. Састанцима за кризну интервенцију не морају да присуствују сви потписници Протокола изузев ако предлагач састанка то није изричито и образложено тражио. Предсједавајући Групе за координацију може по својој процјени на састанак кризне интервенције позвати и друге осим наведених потписника.

Записници са састанака Групе за координацију о кризној интервенцији су тајни и не могу да буду дистрибуирани општој јавности изузев институција и служби које су потписнице Протокола и које записнике користе у службене сврхе. Предсједавајући Групе за координацију и други потписници Протокола могу да информишу јавност о састанку кризне интервенције уз пуно поштовање Закона о заштити личних података као и података који спадају у област истраге.

3.1. ПОЛИЦИЈА

Улога и обавеза полиције је да спречава и сузбија насиље у породици, заштити жртву насиља у породици, врши процјену безбједносних ризика, сачињава информацију о процјени безбједности, покреће и прати мјере заштите безбједности жртве, информисе жртву о њеним правима на стандардизован начин и упућује жртву на институције и организације које јој могу пружити помоћ и заштиту, ради на идентификацији починиоца насиља, проводи истрагу о почињеном кривичном дјелу и подноси извјештај о почињеном кривичном дјелу насиље у породици надлежном тужилаштву, прати реализацију изречених заштитних мјера према учиниоцима насиља, води евиденцију о насиљу у породици, доставља извјештаје и предузима и друге мјере и радње из домена полицијског рада у складу са важећим позитивним законским и подзаконским прописима, на следећи начин:

- Полиција је обавезна да заприми пријаву о насиљу у породици. Шеф смјене/дежурни полицијски службеник у полицијској станици, као и полицијски службеници на терену, током 24 часа запримају пријаве о насиљу у породици, без обзира на који начин се пријава подноси (лично, телефоном, анонимно, псеудоанонимно или на други начин), те прикупљају сва друга сазнања о евентуалним случајевима насиља у породици.

- Приликом запримања пријаве, потребно је прикупити што више информација и података о догађају, као што су: информације о врсти насиља, ко је жртва, а ко извршилац насиља, адреса на којој се десило насиље, да ли је било употребе оружја, да ли је потребно позвати хитну медицинску помоћ, да ли је на мјесту догађаја присутан учинилац, да ли је учинилац психички болесник, да ли је склон конзумирању алкохола, опојних дрога и др.

- Одмах по запримању пријаве од стране грађана да је извршено насиље у породици или да се о сазнању за насиље у породици дошло личним запажањем полицијских службеника, шеф смјене/дежурни полицијски службеник ће на лице мјеста упутити патролу полиције (по могућности да један полицијски службеник буде женског пола) која ће одмах изаћи на мјесто догађаја,

- Полицијски службеници ће на лицу мјеста, уколико насиље траје, прво спријечити учиниоца насиља у даљем насилничком понашању и заштитити жртву насиља, те јој по потреби омогућити неопходно здравствено збрињавање, а потом ће констатовати затечено стање и обезбиједити лице мјеста, те информисати шефа смјене/дежурног полицијског службеника у полицијској станици ради евентуалног вршења увиђаја уколико би се на лицу мјеста могли пронаћи трагови или предмети који могу указивати да је извршено кривично дјело,

- Полицијски службеници ће на лицу мјеста прикупити потребне информације о насиљу: адреса вршења насиља, мјесто вршења насиља (кућа, стан, улица/трг,

угоститељски објекат, радно мјесто итд), вријеме вршења насиља, да ли се насиље понавља, број лица затечених на лицу мјеста, број жртава насиља затечених на лицу мјеста, број свједока насиља, подаци о извршиоцу/има насиља укључујући породични статус (брачна заједница, ванбрачна заједница, разведен итд), да ли је повратник у вршењу насиља, породични однос извршиоца према жртви/ама насиља (супруг, супруга, отац, мајка, син, кћи, брат, сестра, снаха, зет, пуница, свекрва, свекар, очух, маћеха, пасторак, пасторка, старатеља, штићеник, усвојилац, усвојеник итд), да ли је извршилац затечен на лицу мјеста, подаци о врсти насиља (психичко, физичко, сексуално, економско, комбиновано), на који начин је вршено насиље (називање погрдним именима, уцјена, физички напад, оштећење или уништење заједничке имовине, пријетња, ухођење, принуда, вријеђање, изолација/ограничење слободе кретања, да ли је у насиљу кориштено оружје или оруђе и ако јесте које), подаци о жртви/ама насиља и др.

Прикупљање наведених података вршиће се када се жртва и учинилац насиља налазе у раздвојеним просторијама. Полицијски службеници ће обавити разговоре са свједоцима насиља с циљем прикупљања података и информација битних за утврђивање чињеничног стања и за даље поступање полицијских службеника,

- Полицијски службеници ће, уколико извршилац насиља посједује легално оружје, исто привремено одузети, а у случају сазнања о илегалном посједовању оружја, предузеће законом прописане мјере и радње на проналажењу и привременом одузимању оружја, те процесуирању извршиоца насиља,

- Патрола полиције ће упознати извршиоца насиља са мјерама које ће против њега бити предузете,

- Полицијски службеници су обавезни обавијестити надлежно Окружно јавно тужилаштво на начин и у року који су прописани Законом о кривичном поступку Републике Српске. Полицијски службеници су, такође, дужни обавијестити надлежни Центар за социјални рад на начин и у року који су прописани Законом о заштити од насиља у породици Републике Српске,

- Полицијски службеници су дужни на стандардизован начин информисати жртву о њеним правима на помоћ и заштиту укључујући право на покретање мјера заштите, адресар установа које јој могу пружити помоћ и заштиту, право на пратњу особе од повјерења, право на збрињавање у сигурну кућу или други прихватни смјештај и друга права која су утврђена актом групе за координацију и сарадњу локалне заједнице. Жртва насиља има право да буде информисана о току поступка и дјеловања свих субјеката заштите и о свим радњама које су предузете против учиниоца насиља.

- Уколико је жртва смјештена у Сигурну кућу или други привремени смјештај полицијски службеници не смију учиниоцу насиља открити локацију на коју је измјештена жртва насиља.

По свакој пријави насиља у породици врши се процјена ризика.

Надлежни полицијски службеник врши процјену ризика на основу прикупљених обавјештења о томе:

- а) да ли је учинилац раније или непосредно прије процјене ризика учинио насиље у породици или неки други вид насиља и да ли је спреман да га понови,
- б) да ли је пријетио убиством или самоубиством,
- в) да ли посједује оружје,
- г) да ли је ментално болестан или злоупотребљава психоактивне супстанце,
- д) да ли постоји сукоб око старатељства над дјететом или око начина одржавања личног контакта дјетета и родитеља који је учинилац,
- ђ) да ли је учиниоцу изречена хитна мјера или мјера заштите од насиља у породици,
- е) да ли жртва доживљава страх и како она процјењује ризик од понављања насиља и
- ж) друге чињенице и околности од значаја за процјену ризика.

Надлежна полицијска станица обавезна је документ о процјени ризика прослиједити надлежном тужилаштву, као и ЈУ Центар за социјални рад.

- У случају да особа не жели да пријави да је била жртва насиља, да ли због осјећања незаштићености, несигурности, страха од будућег насиља, емотивне и економске везаности за партнера, срамоте или стида, те као наде да ће насиље престати, односно да се више неће поновити, полицијски службеници кроз обављени разговор најприје треба да охрабри жртву, упознају је са њеним правима и придобити њено повјерење, како би иста пристала на сарадњу и процесуирање извршиоца.

- О свему наведеном, као и о другим запажањима која се односе на извршено насиље у породици, комуникацији са другим субјектима заштите полицијски службеници су обавезни сачињавати службене забиљешке. Дио службених забиљешки треба да буду и подаци о заштити жртве насиља, евентуалном смјештају у Сигурну кућу, пруженој медицинској помоћи или одбијању одласка у медицинску установу.

Начин спровођења хитних и заштитних мјера (Правилник о начину спровођења хитних и заштитних мјера које су у надлежности Министарства унутрашњих послова (Службени гласник РС, број: 70/2014)

- Приједлог за изрицање хитне мјере и мјере заштите подноси надлежни полицијски службеник, центар за социјални рад или жртва насиља у породици или породичној заједници,
- Када приједлог за изрицање хитне или заштитне мјере због насиља у породици против учиниоца насиља у породици (у даљем тексту: учинилац насиља) поднесе полицијска станица која није надлежна или када је рјешењем суда за спровођење мјере одређена полицијска станица на чијем подручју жртва нема пребивалиште или боравиште, приједлог за изрицање мјере и рјешење суда којим је мјера изречена одмах се достављају и полицијској станици надлежној за спровођење мјере, о чему се обавјештава суд који је мјеру изрекао,
- Ако жртва за вријеме спровођења хитне или заштитне мјере промијени мјесто пребивалишта или боравишта, даље спровођење мјере наставља полицијска станица на чијем подручју жртва има ново пребивалиште или боравиште,
- Командир полицијске станице која је запримила рјешење надлежног суда о изреченој хитној или заштитној мјери, односно руководиоца у полицијској станици кога он непосредно овласти (у даљем тексту: надлежни руководиоца) одређује полицијског службеника одговорног за припремање, планирање и спровођење мјере (у даљем тексту: одговорно лице),
- Одговорно лице, без одлагања, провјерава безбједност жртве и прикупља информације о томе да ли учинилац насиља поступа у складу са изреченом хитном, односно заштитном мјером,
- Одговорно лице позива жртву на сарадњу ради успјешног спровођења хитне, односно заштитне мјере, упознаје је са мјерама и средствима њене самозаштите, начинима и средствима међусобног комуницирања током трајања мјере, ради осигурања благовремене размјене информација и предузимања неодложних мјера и радњи неопходних за њену заштиту. Жртва се упућује да о свакој намјери напуштања пребивалишта или боравишта претходно обавијести полицијску станицу ради благовременог укључивања у спровођење хитне мјере и мјере заштите,
- Одговорно лице сачињава процјену угрожености жртве и план спровођења хитне, односно заштитне мјере, на основу прикупљених информација прибављених увидом у полицијске евиденције, добијених од жртве, њене родбине, комшија, пријатеља и познаника у њеном животном и радном окружењу, као и од институција које располажу подацима важним за упознавање личности учиниоца насиља и жртве, те процјене њиховог понашања,
- Процјена угрожености жртве садржи: податке о учиниоцу насиља, податке о понашању учиниоца насиља након изрицања мјере, као и током трајања мјере, податке о учиниоцу насиља из казнене, оперативне и прекршајне евиденције, као

и податке из регистра оружја и муниције, податке о жртви и њеном понашању након изрицања мјере, као и током трајања мјере и закључак о процјени угрожености жртве,

- План спровођења хитне, односно заштитне мјере садржи: назив суда, број и датум рјешења, назив изречене мјере и вријеме њеног трајања, личне податке и фотографију учиниоца насиља, мјере и радње које се плански спроводе током трајања мјере, превентивни простор потребан за спровођење мјере у којем се према учиниоцу насиља примјењују полицијска овлашћења, податке о полицијским службеницима одређеним за спровођење планираних мјера и радњи са роковима спровођења, хитне мјере и радње које се могу очекивати у спровођењу мјере, те начин и носиоце њиховог спровођења и начин упознавања осталих полицијских службеника са изреченом мјером и планом њеног спровођења.

3.2. ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД ТРЕБИЊЕ

Улога Центра за социјални рад Требиње у случајевима насиља у породици

Центри за социјални рад по Закону о заштити од насиља у породици надлежни су да пруже адекватне облике помоћи и подршке свим лицима који су изложени било којој врсти насиља у породици. У процесу пружања заштите жртвама насиља стручни радници центра могу сарађивати са свим институцијама система које могу бити од помоћи и користити сва средства и мјере које су у оквиру њихове надлежности, а којима се жртве могу заштити од насиља. У поступку по пријави насиља у породици, како би се адекватно заштитиле жртве, од изузетног је значаја сарадња свих актера у поступку – субјеката заштите од насиља у породици: полицијских службеника, службеника центра за социјални рад, тужилаштва, судова, здравствених установа, образовних установа, као и невладиних организација којима жртва пријави случај насиља, а све у циљу да се пружи што боља заштита жртви насиља и спријечи да се насиље понови.

У складу са Законом о заштити од насиља у породици, приоритет у поступању имају сљедеће жртве: дјеца, старија лица, лица са инвалидитетом и лица која су под старатељством. Поступања Центра за социјални рад разликују се у зависности да ли су жртве злостављања у породици дјеца или одрасли.

Поступање ЈУ Центар за социјални рад у случајевима када су жртве насиља пунољетна лица:

У случају пријаве, сумње или сазнања о породичном насиљу, стручна служба за рад на пословима насиља у породици у ЈУ Центар за социјални рад дужна је:

- одмах по пријему сазнања, пријаве или дојаве о породичном насиљу о свему обавјестити полицију и доставити све податке којима располаже;
- сачинити службену забиљешку о информацијама које су добили приликом сазнања, пријаве или дојаве;
- што хитније изаћи на терен или позвати у службене просторије (уколико их не затекну на датој адреси) лица код којих се дешава или се догодило насиље;
- што хитније пружити психолошку подршку жртви/ама насиља (жртве се најчешће након насиља налазе у стању шока и неопходно им је психолошко оснаживање и подршка, да би пребродили то стање и биле у могућности да донеси одлуке);
- обезбједити жртви да несметано и без страха изнесе све релевантне околности за утврђивање породичног насиља (у разговору са жртвом увијек поштовати њене жеље и размишљања о могућим излазним стратегијама и мјерама које је неопходно предузети јер сама жртва има најбољи увид у реакције починиоца и његово понашање);
- обезбједити жртви асистенцију приликом здравственог збрињавања уколико има видљиве тјелесне повреде, уколико постоји сумња на унутрашње повреде или психичку трауму;
- уколико се утврди да је жртва животно угрожена и да по доласку из простора у којем живи њена сигурност нија загарантована обезбједити смјештај жртве у простор/мјесто које она сматра потпуно сигурним за њен живот (сродници, а уколико не постоји могућност да се смјести у средину коју познаје извршити смјештај у Сигурну кућу уколико иста постоји);
- упознати жртву са њеним законским правима, мјерама заштите и постојећим санкцијама којима се кажњава насилно понашање (упознати жртву са њиховим правима у оквиру Закона о заштити од насиља у породици, као и могућностима тј. правима и услугама које могу да оставре у оквиру Центра за социјални рад-индивидуални рад са жртвом, рад са породицом, психосоцијална подршка, информације о поступку мирења, повјера дјете, материјална помоћ);
- на тражење суда, јавног тужиоца или полиције, доставити сву расположиву документацију која је од значаја за утврђивање и доказивање насиља.
- Службеници ЈУ Центра за социјални рад су дужни на стандардизован начин (информативни летак или друга писана информација) информисати жртву о њеним правима на помоћ и заштиту укључујући право на покретање мјера заштите, адресар установа које јој могу пружити помоћ и заштиту, право на пратњу особе од повјерења, право на збрињавање у сигурну кућу или други прихватни смјештај и друга права која су утврђена актом групе за координацију и сарадњу локалне заједнице у којој се насиље десило. Жртва насиља има право да буде информисана о току поступка и дјеловања свих субјеката заштите и о свим

радњама које су предузете против учиниоца насиља. Службеници ЈУ Центра за социјални рад ће жртву информисати о свим радњама које они предузимају.

Поступање Центра за социјални рад у случајевима када су малољетна лица жртве насиља:

У случају пријаве, сумње или сазнања о насиљу над дјететом/дјецом, стручна служба за рад на пословима насиља у породици у ЈУ Центар за социјални рад дужна је:

- по сазнању, пријему пријаве или дојаве о насиљу над дјететом/дјецом, уколико стручни радник оцјени да постоје основи сумње да је дијете жртва насиља о свему обавјестити полицију;
- сачинити службену забиљешку о информацијама које су добили приликом сазнања, пријаве или дојаве, која садржи све информације потребне за покретање поступка који ће се водити код ЈУ Центар за социјални рад;
- стручни радници су у обавези да хитно изађу на терен, обаве разговор са родитељима или старатељима ради стицања увида у породичне и друге прилике дјетета, сазнавања да ли је дијете било изложено неком од облика насиља;
- обавити повјерљив разговор са дјететом (омогућити дјетету да несметано и без страха изнесе све чињенице и околности о почињеном насиљу, а посебно о околностима везаним за трајање насиља, његов континуитет и начин извршења, те о евентуалном ранијем насиљу);
- обезбједити дјетету здравствену заштиту у виду прегледа доктора уколико постоје видљиве тјелесне повреде или постоји сумња на унутрашње повреде;
- упознати родитеље, односно лице које је извршило насиље над дјететом са надлежностима ЈУ Центар за социјални рад у оквиру заштите права и интереса дјетета као и мјерама које ће бити предузете;
- уколико се ради о насиљу у породици које је починио родитељ који не живи с дјететом, центар ће врло обазриво, водећи рачуна о најбољем интересу дјетета, размотрити све околности и процјенити потребу доношења одговарајуће одлуке према родитељу с којим дијете не живи, нпр.ограничити контакте ради заштите интереса дјетета. О томе ће Центар обавјестити родитеља с којим дијете живи и, на примјеран и обазрив начин, и дијете, те прибавити његово мишљење и узети га у обзир, у складу са дјететовим узрастом и зрелости;
- на тражење тужилаштава или полиције, ЈУ Центар за социјални рад је дужна доставити сву документацију која је од значаја за утврђивање и доказивање насиља над дјететом, која укључује и извјештај социјалног радника, водитеља изречених мјера породично правне заштите, налаз и мишљење психолога, те другу документацију о извршењу предузетих мјера.

Што се тиче дјече жртава насиља у породици, Законом о заштити од насиља у породици прописано је да је дијете жртва и уколико је било присутно приликом

вршења насиља према другом члану породице, иако радње насиља нису предузете према њему. Насиље према дјечи је озбиљан друштвени проблем и један од најчешћих облика кршења основног дјечијег права, права на живот и развој. Насиље према дјечи јавља се у различитим облицима – физичко насиље, емоционално или психичко насиље, социјално насиље, сексуално насиље и злоупотреба, електронско насиље, занемаривање и немарно поступање, експлоатација дјеце и слично. Оно што је заједничко свим облицима насиља је да остављају вишеструке, дубоке и дуготрајне посљедице на физичко и ментално здравље дјетета, његов психосоцијални развој и будући живот. Протоколом о поступању у случају насиља, злостављања или занемаривања дјеце прописано је да надлежне институције и установе предузимају мјере заштите права дјетета жртве насиља и то на начин да се у свим ситуацијама штити најбољи интерес дјетета и његов лични интегритет.

3.3. ОСНОВНИ СУД У ТРЕБИЊУ

Циљ поступања сваког надлежног суда је да заштити жртву насиља у породици спречавањем и сузбијањем насиља, којим се крше уставом и законом загарантована основна људска права и слободе.

У том смислу Основни суд у Требињу ће:

- Што ефикасније искористити све законске могућности прописане позитивним правним прописима Републике Српске у сврху заштите жртве насиља у породици,
- Омогућити жртвама судску заштиту психофизичког интегритета и основног права на живот без насиља,
- Провести брз и ефикасан поступак утврђивања прекршајне или кривичне одговорности учиниоца насиља,
- Осигурати заштиту жртве насиља унутар суда,
- У предметима везаним за насиље у породици поступати хитно
- Обавезно омогућити присуство лица од повјерења које у свим поступцима и радњама у које је укључена жртва, у складу са прописима из своје надлежности.

Жртва насиља има право да буде информисана о току поступка и дјеловања свих субјеката заштите и о свим радњама које су предузете против учиниоца насиља. Службеници Основног суда ће жртву информисати о свим радњама које они

предузимају.

Током вођења поступка водити рачуна о томе да жртва насиља, која је правно неука, буде обавијештена о својим правима, нарочито о могућностима подношења имовинско-правног захтјева за накнаду штете настале чињењем дјела насиља.

Надлежни суд у прекршајном поступку, прије покретања поступка или у току поступка, а ради отклањања непосредне опасности по физички и психички интегритет, ради спречавања понављања насиља и гарантовања безбједности жртве, учиниоцу насиља у породици изриче хитне мјере заштите и то:

- а) удаљење учиниоца насиља из стана, куће или другог стамбеног простора и/или
- б) забрана приближавања и контактирања учиниоцу насиља са жртвом насиља у породици.

Приједлог за изрицање хитне мјере заштите подноси надлежни полицијски службеник, центар за социјални рад или жртва насиља у породици или породичној заједници, а изричу се најкасније у року од 24 часа од пријема приједлога, односно извођења учиниоца насиља у породици пред суд.

Надлежни суд у прекршајном поступку, на приједлог надлежног полицијског службеника, ЈУ Центар за социјални рад или жртве насиља у породици изриче и заштитне мјере, као мјере за заштиту жртве од насиља у породици, чија је сврха да се осигура нужна заштита и безбједност жртве, те отклоне стања или услови који могу бити од утицаја или могу погодovati или подстицајно дјеловати да учинилац убудуће врши радње насиља у породици.

Заштитне мјере изричу се самостално, а то су:

- а) удаљење из стана, куће или неког другог стамбеног простора,
- б) забрана приближавања жртви насиља у породици или породичној заједници
- в) забрана узнемиравања или ухођења жртве насиља у породици или породичној заједници
- г) обавезан психосоцијални третман и
- д) обавезно лијечење од зависности.

Суд је дужан изрећи заштитне мјере у року од 30 дана од дана подношења Приједлога за изрицање заштитне мјере.

3.4. ОКРУЖНО ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО У ТРЕБИЊУ

Циљ поступања тужилаштва по Протоколу је да, у оквиру својих надлежности, пружи заштиту жртви насиља у породици и на тај начин омогући остваривање људских права и слобода загарантованих Уставом и законима.

У том смислу Окружно јавно тужилаштво ће:

- Хитно поступати у контакту између овлашћених службених лица (полицијских службеника) и тужилаштва, ради предузимања потребних радњи у сврху кривичног гоњења, те евентуално предузимање потребних мјера за заштиту жртве од учиниоца.
- Прикупити доказе и покренути пред судом поступак против учиниоца насиља.
- Активно учествовати у припреми свједока за давање исказа пред судом у циљу постизања квалитетног рада суда на утврђивању кривице оптуженог за почињено дјело насиља.
- У случају постојања основане сумње да је оптужени починио кривично дјело насиља употребити све расположиве механизме за доказивање оптужнице и поред одустанка жртве од свједочења.
- Омогућити присуство лица од повјерења у свим поступцима и радњама у које је укључена жртва, у складу са прописима из своје надлежности.
- На стандардизован начин (информативни летак или друга писана информација) информисати жртву о њеним правима на помоћ и заштиту укључујући право на покретање мјера заштите, право на бесплатну правну помоћ у складу са прописима којима се регулише област бесплатне правне помоћи, адресар установа које јој могу пружити помоћ и заштиту, право на пратњу особе од повјерења, право на збрињавање у сигурну кућу или други прихватни смјештај и друга права која су утврђена актом групе за координацију и сарадњу локалне заједнице у којој се насиље десило.
- Жртва насиља има право да буде информисана о току поступка и дјеловања свих субјеката заштите и о свим радњама које су предузете против учиниоца насиља. Поступајући тужилац Окружног јавног тужилаштва ће жртву информисати о свим радњама које он предузима.
- На основу расположивих података активно се укључити у процјену ризика и доставити полицији и другим субјектима заштите информације којима располаже а од значаја су за процјену и управљање ризицима по безбједност жртве.
- Остварити сарадњу са другим субјектима заштите ради заштите, помоћи и подршке жртви.

3.5. ЈЗУ ДОМ ЗДРАВЉА ТРЕБИЊЕ

Јавна здравствена установа Дом здравља Требиње, као један од субјеката заштите, у складу са Законом о заштити од насиља у породици („Службени гласник Републике Српске“, број: 102/12, 108/13, 82/15 и 84/19), дужна је да пружи заштиту, помоћ и подршку жртвама насиља у породици (у даљем тексту жртвама насиља), са циљем очувања физичког и психичког здравља жртве и збрињавања насталих повреда и психичких траума проузрокованих насиљем у породици.

У случају постојања основа сумње да је повреда или здравствено стање пацијента узроковано насиљем у породици, потребно је да здравствени радник:

- омогући жртви бесплатан здравствени преглед ради утврђивања постојања повреда физичког или психичког интегритета, те утврди узроке и начин настанка повреде,
- након обављеног здравственог прегледа, у случају потребе, упутити жртву насиља на секундарни ниво здравствене заштите,
- у медицинском картону пацијента (жртве насиља) евидентира све чињенице и изјаву пацијента или пратиоца пацијента (жртве насиља), односно у протоколу љекара и протоколу интервенција, уколико је преглед обављен у Служби за хитну медицинску помоћ и хитни санитетски превоз, уз обавезно уписивање датума и времена јављања. Забиљешку са изјавом у картону пацијента, односно протоколу љекара и протоколу интервенција Службе за хитну медицинску помоћ и хитни санитетски превоз, здравствени радник прочитаће жртви насиља, односно њеном пратиоцу, уколико је жртва насиља пословно неспособна. Забиљешку са изјавом потписује жртва насиља, односно њен пратилац, уколико је жртва насиља пословно неспособна.
- уколико на тијелу пацијента (жртве насиља) постоје физичке промјене здравствени радник треба да сачини извјештај о извршеном прегледу који ће се предати пацијенту (жртви насиља). Уколико пацијент (жртва насиља) захтјева, може му се издати љекарско увјерење, односно потврду од стране надлежног доктора.
- одмах о насиљу обавијести полицију.

У случају постојања основа сумње да је повреда или здравствено стање пацијента узроковано насиљем у породици, потребно је да здравствени радници у првом контакту са жртвом, обавијесте жртву на њој разумљив начин о свим правима које има у складу са законом, односно да путем информативног летка или другог писаног материјала, информишу жртву о њеним правима на помоћ и заштиту, укључујући право на покретање мјера заштите, адресар установа које јој могу пружити помоћ и заштиту и сл.

На основу расположивих података здравствени радници треба да се укључе у процјену ризика и доставе полицији и другим субјектима заштите информације којима располажу, а које су од значаја за процјену и управљање ризицима по безбједност жртве.

У случају да је жртва насиља лице са душевним сметњама или лице лијечено од алкохолизма или других болести зависности, здравствени радници, према процијењеној потреби, упутиће жртву насиља на лијечење, односно присилно је хоспитализовати и о томе обавијестити надлежну полицијску станицу и центар за социјални рад.

Уколико је пацијент, извршилац насиља у породици, лице са душевним сметњама или лице лијечено од алкохолизма и других болести зависности, према процијењеној потреби здравствени радник упутиће извршиоца насиља на лијечење, односно присилно је хоспитализовати и о томе обавијестити надлежну полицијску станицу и ЈУ Центар за социјални рад.

3.6. ВАСПИТНО - ОБРАЗОВНЕ УСТАНОВЕ

ВАСПИТНО ОБРАЗОВНЕ УСТАНОВЕ – ДЈЕЧИЈИ ВРТИЋ

Овај Протокол треба да сензибилише све запослене у васпитно-образовним установама за појаве насиља над дјецом у породици, те да их обавезе на предузимање мјера ради откривања и пријављивања проблема и одговарајуће помоћи дјетету.

- По пријави или на основу сазнања да је дијете жртва насиља у породици, обавијестити координатора (особу која координише активности предвиђене Протоколом – коју ће свака васпитно образовна установа накнадно одредити). Координатор заједно са директором васпитно образовне установе обавља разговор са дјететом уз обавезно присуство стручних радника васпитно-образовне установе (дипл. психолога, дипл. социјалног радника, дипл. педагога) и стручног радника надлежног центра за социјални рад, на начин да се поступа посебно пажљиво и обазриво, поштујући дјететово достојанство и пружајући му подршку;

- Одмах по сазнању за насиље над дјететом координатор обавјештава ЈУ Центар за социјални рад и полицију;

- Уколико је дијете повријеђено у мјери која захтијева лекарску интервенцију или преглед или се према околностима случаја може претпоставити да су таква интервенција или преглед потребни, координатор одмах позива службу хитне

помоћи или на најбржи могући начин, који не штети здрављу дјетета, прати или осигурава пратњу дјетету до љекара, те чека љекарску препоруку о даљњем поступању и долазак представника органа старатељства;

- Директор васпитно - образовне установе или координатор одмах ће извршити пријаву полицији и обавијестити ЈУ Центар за социјални рад, као и ресорно министарство, те их упознати са свим чињеницама и околностима случаја и активностима које је васпитно - образовна установа предузела или ће предузети;

- На захтјев тужилаштва, полиције или суда одмах доставити сву расположиву документацију везану за разјашњавање и доказивање насиља над дјететом;

- Уколико се ради о посебно тешком облику, интензитету или дужем временском трајању насиља, које је изазвало трауму, савјетовати се са стручњацима изван установе - породичне медицине, центра за ментално здравље и центра за социјални рад - који су обавијештени о случају, о начину поступања и помоћи дјетету жртви насиља у оквиру васпитно-образовне установе;

- Уколико је дијете свједок насиља, предузети потребне мјере ради помоћи дјетету свједоку насиља, по потреби консултовати стручњаке изван установе - породичне медицине, центра за ментално здравље, орган старатељства;

- Омогућити присуство лица од повјерења у свим поступцима и радњама у које је укључена жртва, у складу са прописима из своје надлежности;

- На стандардизован начин (информативни летак или друга писана информација) информисати жртву о њеним правима на помоћ и заштиту укључујући право на покретање мјера заштите, адресар установа које јој могу пружити помоћ и заштиту, право на пратњу особе од повјерења, право на збрињавање у сигурну кућу или други прихватни смјештај и друга права која су утврђена актом групе за координацију и сарадњу локалне заједнице у којој се насиље десило. Жртва насиља има право да буде информисана о току поступка и дјеловања свих субјеката заштите и о свим радњама које су предузете против учиниоца насиља;

- На основу расположивих података активно се укључити у процјену ризика и доставити полицији и другим субјектима заштите информације којима располаже а од значаја су за процјену и управљање ризицима по безбједност жртве;

- О пријави насиља над дјететом, о предузетим активностима, разговорима, изјавама и својим запажањима васпитно-образовна установа ће сачинити службену забиљешку, коју ће на захтјев доставити надлежним органима;

- Предузети све неопходне мјере од стране стручних сарадника (психолог, педагог, дефектолог) у сврху смањења траума код дјете;

- Договор са Градском управом да се субвенционише боравак дјете у вртићу;

- Пронаћи адекватан смјештај ако је потребно, нарочито обратити пажњу да простор и сам боравак буде прилагођен дјети;

- У случајевима када је родитељу одузето старатељство над дјететом (рјешењем Суда или рјешењем Центра за социјални рад), а исти крши рјешења надлежних органа, вртић је дужан пријавити родитеља ЈУ Центар за социјални рад, а у случају вербалне или физичке агресије позвати полицију;

Запослени у вртићу (васпитачи/стручни сарадници) обавезни су пријавити ЈУ Центар за социјални рад уочено насиље у породици над дјететом, а за које су сазнали обављајући свој посао.

У случају да васпитач приликом доласка дјетета у вртић или током боравка дјетета у вртићу опази било какве физичке повреде на тијелу дјетета (црвенило, модрице, посјектине, ране, угризе и др.) или често непримјерено вербално изражавање према дјечи, а које би могло указивати на насиље у породици, родитељима упутити директан допис о карактеру повреде, те исто евидентирати заједно са својим запажањима у педагошку документацију. Такође, потребно је о томе обавијестити ЈУ Центар за социјални рад.

У случају насиља међу дјецом васпитач треба зауставити и прекинути насилно понашање, а у случају потребе затражити помоћ стручне службе - о догађају обавијестити директора и члана стручне службе, те обавијестити родитеље/старатеље оба дјетета о догађају, упознати их са чињеницама и околностима догађаја, те активностима које ће бити предузете. Стручни сарадник (психолог/педагог) обавиће разговор са васпитачима и оба дјетета о насилном догађају и према потреби позвати родитеље/старатеље на разговор. Такође, обавити разговор и са другом дјецом која су била присутна за вријеме догађаја, те им објаснити о догађају, облицима насиља, тежини насиља и посљедицама истог. Разговор је потребно прилагодити узрасту дјече, те у активности за спречавање насиља укључити све чланове стручне службе, запослене и родитеље.

Неопходно је спроводити сљедеће активности:

- формирати Тим за заштиту дјече у установи;
- укључивање што више актера у активности на превенцији насиља у породици, као и постојећу сарадњу подићи на још већи ниво;
- организовање радионица и предавања за дјецу предшколског и школског узраста, од стране психолога и педагога у циљу ширења свијести код дјече, као и код родитеља;
- интезивнији рад од стране стручних сарадника са дјецом која су жртве насиља.

ОБРАЗОВНЕ УСТАНОВЕ – ШКОЛЕ

Републички педагошки завод је, у сарадњи са Друштвом психолога Републике Српске, у школској 2018/19 години започео са реализацијом програма „Брига за свако дијете“ у свим основним и средњим школама Републике Српске. Циљ тог програма је благовремено откривање дјете у ризику и пружање адекватне помоћи и подршке. У сврху лакшег идентификовања дјете у ризику, школама су достављене листе индикатора ученичког понашања, на које наставно особље треба да обраћа посебну пажњу. Међу тим индикаторима налазе се и они који упућују на то да је дијете претрпјело одређени облик насиља у породици. Наставно особље је дужно да, одмах по примјећивању или сазнању од других особа, забиљежи одговарајући индикатор у анегдотски картон ученика. Стручна служба школе, након процјене, одлучује о даљем поступању и евентуалном укључивању других институција.

Стручне службе школе, на крају сваког полугодишта достављају извјештај РПЗ-у о примјени програма „Брига за свако дијете“, броју забиљежених индикатора и предузетим радњама. Школе, такође, на крају сваког полугодишта, Министарству породице, омладине и спорта достављају извјештај о забиљеженим случајевима насиља у породици.

Протокол о поступању у случајевима насиља у породици и према женама треба да сензибилише све запослене у васпитно-образовним установама за појаве насиља над дјецом у породици, те да их обавезе на предузимање мјера ради откривања и пријављивања проблема и одговарајуће помоћи дјетету.

- По пријави или на основу сазнања да је дијете жртва насиља у породици, обавијестити координатора (особу која координише активности предвиђене Протоколом). Координатор заједно са директором школе обавља разговор са дјететом уз обавезно присуство стручних радника васпитно-образовне установе (психолога, социјалног радника, педагога) и стручног радника надлежног Центра за социјални рад, на начин да се поступа посебно пажљиво и обазриво, поштујући дјететово достојанство и пружајући му подршку,

- Одмах по сазнању за насиље над дјететом координатор обавјештава ЈУ Центар за социјални рад и полицију,

- Уколико је дијете повријеђено у мјери која захтијева љекарску интервенцију или преглед или се према околностима случаја може претпоставити да су таква интервенција или преглед потребни, координатор одмах позива службу хитне помоћи или на најбржи могући начин, који не штети здрављу дјетета, прати или осигурава пратњу дјетету до љекара, те чека љекарску препоруку о даљњем поступању и долазак представника органа старатељства,

- Директор школе или координатор одмах ће извршити пријаву полицији и обавијестити ЈУ Центар за социјални рад, као и ресорно министарство, те их

узнати са свим чињеницама и околностима случаја и активностима које је школа предузела или ће предузети,

- На захтјев тужилаштва, полиције или суда одмах доставити сву расположиву документацију везану за разјашњавање и доказивање насиља над дјететом: службена забиљешка стручног сарадника, исказ дјетета,

- Уколико се ради о посебно тешком облику, интензитету или дужем временском трајању насиља, које је изазвало трауму, савјетовати се са стручњацима изван установе - породичне медицине, центра за ментално здравље и центра за социјални рад - који су обавијештени о случају, о начину поступања и помоћи дјетету жртви насиља у оквиру васпитно-образовне установе,

- Уколико је дијете свједок насиља, предузети потребне мјере ради помоћи дјетету свједоку насиља, по потреби консултовати стручњаке изван установе - породичне медицине, центра за ментално здравље, орган старатељства,

- Омогућити присуство лица од повјерења (наставник или стручни сарадник, по избору дјетета) у свим поступцима и радњама у које је укључена жртва, у складу са прописима из своје надлежности.

- На основу расположивих података активно се укључити у процјену ризика и доставити полицији и другим субјектима заштите информације којима располаже а од значаја су за процјену и управљање ризицима по безбједност жртве.

- О пријави насиља над дјететом, о предузетим активностима, разговорима, изјавама и својим запажањима школа ће сачинити службену забиљешку, коју ће на захтјев доставити надлежним органима.

- Прати стање насиља у породици на подручју града и сачињава и подноси извјештаје надлежним органима два пута годишње. Подаци о извјештајима морају бити разврстани по полу укључујући и починиоце насиља, жртве насиља и садржати податке о дјечи која су изложена/свједочила насиљу.

- Евиденције о насиљу у породици воде се у складу са Правилником о садржају евиденције и извјештаја о насиљу у породици на јединственом обрасцу за евидентирање података из области примјене Закона о заштити од насиља у породици коју воде образовне установе.

3.7. ФОНДАЦИЈА "Женски центар" - Требиње

Удружење за помоћ дјечи и женама жртвама породичног насиља „Женски центар“ Требиње из Требиња, регистрована је код Основног суда у Требињу, као невладина, непрофитна организација, у складу са Законом о удружењима и

фондацијама Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број: 52/01 и 42/05), а 25.05.2016. године Рјешењем Основног суда у Требињу, број: 095-0-F-II-16-000-001, одобрен је захтјев Организације за пререгистрацију у Фондација „Женски центар“ Требиње.

Обавезе Фондације „Женски центар“ Требиње као потписнице Протокола односе се на:

- пружање услуга (психо-социјалне подршке, правне и информативне) жртвама породичног насиља путем СОС апликације
- пружање информација жртвама породичног насиља
- рад на успостављању Сигурне куће у оквиру које ће бити и СОС линија 1264
- психо-социјално и правно савјетовање жртва насиља
- савјетовалиште за економско оснаживање жена рањивих категорија
- обезбјеђење пратње лица од повјерења у свим поступцима и радњама у које је укључена жртва, уз писану сагласност жртве
- рад на стабилизацији и опоравку жртва насиља
- учешће у извјештавању и координацији
- организовање кампања превенције и едукативних радионица
- спровођење разних заговарачких активности у циљу побољшања положаја жртва породичног насиља како на локалном тако и на државном нивоу.

4. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Овај Протокол израђен је у складу са важећим законским прописима из ове области и предмет је измјена у складу са измјенама законских/подзаконских прописа.

Одредбе Протокола које се односе на права и обавезе по основу Закона о измјенама и допунама Закона о заштити од насиља у породици („Службени гласник Републике Српске“, број 84/19) примјењиваће се од датума ступања на снагу наведеног Закона, 1. маја 2020. године.

Сви надлежни субјекти који су одговорни за примјену овог Протокола, својим потписом потврдиће упознатост са његовим одредбама и преузети одговорност за његову примјену.

Сваки субјект који учествује у откривању и сузбијању насиља те пружању помоћи и заштите особама изложеним насиљу дужан је поступати у складу са активностима одређеним законом и овим Протоколом.

По доношењу овог Протокола задужују се потписници Протокола да информишу сва одјељења и службена лица (запослени) својих установа и институција који су непосредно укључени у рјешавање ситуација насиља над женама и насиља у породици или имају сазнања да се насиље дешава.

Протокол се након потписивања објављује у Службеном гласнику Града Требиња, на службеној веб страници Града и веб страницама свих потписника Протокола.

Потписници Протокола:



Град Требиње

ЈУ Центар за социјални рад Требиње

Окружно тужилаштво у Требињу

ЈУ Гимназија „Јован Дучић“ Требиње

Центар средњих школа Требиње

ОШ „Свети Василије Острошки и Тврдошки“
Требиње

ЈУ Дјечији вртић „Наша радост“ Требиње

Полицијска управа Требиње

Основни суд у Требињу

ЈЗУ Дом здравља Требиње

ЈУ Техничка школа Требиње

ОШ „Јован Јовановић Змај“ Требиње

ОШ „Вук Караџић“ Требиње

Фондација „Женски центар“ Требиње

У Требињу, 04.09. 2023.године